

Nemzetközi matematikai tanácskozás

Már elkészült és rövidesen nyomdába kerül a „Report of Meeting” sorozatban a „The Thirty-first International Symposium on Functional Equations, August 22 – August 28, 1993, Debrecen, Hungary” (31. Nemzetközi szimpózium függvényegyenletekről) címet viselő beszámoló. A szokásoknak megfelelően az Aequationes Mathematicae (University of Waterloo, Ontario, Canada, Birkhauser Verlag, Basel–Boston–Berlin) nemzetközi matematikai folyóirat következő számában jelenik meg a több mint ötven oldalas anyag.

Miért Debrecenben, miért a Kossuth Lajos Tudományegyetem Matematikai Intézete szervezésében került sor erre a jelentős tudományos tanácskozásra? Erre a kérdésre némi történeti visszatekintés ad választ. A Kossuth Egyetem Matematikai Intézetében az ötvenes évek közepétől folynak kutatások függvényegyenletekről. Akkor került Debrecenbe Aczél János, aki később megírta az első jelentős monográfiát a téma elméletéről. 1965-től, Aczél János külföldre távozásától kezdődően néhány fiatal matematikus tovább vitte a kutatásokat Debrecenben. Újabb tanítványokat nevelve és állandóan bővítve érdeklődési körüket, nemzetközi hírnevet szereztek és ma a „debreceni függvényegyenletek” iskola néven ismert és elismert magyar matematikai kutatócsoportot alkotják. Ez a több mint három évtizedes kitartó és eredményes kutatómunka volt annak alapja, hogy a patinás tudományos tanácskozási sorozat felelős tudósai 1992-ben Debrecennek ítélték az 1993-as szimpózium rendezési jogát. Csak ízelítő tájékoztatásként említünk néhány korábbi színhelyet: Oberwolfach, a Freiburgi Egyetem kutató intézete, Hamburg (Németország), Róma, Elba szigete, Lecce, Gargnano (Olaszország), Bern (Svájc), Graz (Ausztria), Barcelona (Spanyolország), Boston (USA), Waterloo, Wolfwille (Kanada), Katowice (Lengyelország).

A szimpózium tudományos szervezőbizottságát János Aczél (Waterloo), Walter Benz (Hamburg), Daróczy Zoltán (Debrecen), Jürg Rätz (Bern) és Mark Taylor (Wolfwille) profesz-

szorok alkották. A debreceni szervezésben jelentős szerepet vállalt Szabó György docens, a szimpózium titkára. Munkáját segítették a „debreceni iskola” docens tagjai: Lajkó Károly, Losonczi László, Maksa Gyula és Páles Zsolt.

A szimpózium eseményei a KLTE új Nagyerdei Kollégiumában zajlottak. (A külföldi és hazai résztvevők egyaránt dicsérték az épület kényelmét és nyugalmát). Összesen 72 előadás és 34 problémafelvetés vagy megjegyzés hangzott el, amelyek összesítőit az említett jelentés részletesen tartalmazza. A több mint száz résztvevő 20 országból (Ausztria, Cseh Köztársaság, Franciaország, Görögország, Izrael, Japán, Jugoszlávia, Kanada, Kuvait, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország, Portugália, Puerto Rico, Románia, Spanyolország, Svájc, Szlovénia, USA) a fesztett tudományos program mellett megismerkedhetett Debrecen nevezetességeivel és félnapos kirándulás keretében Sárospatakkal, ahol a Kálvinista Kollégium és a Rákóczi-vár mély benyomást tett mindannyiunkra.

A szimpózium sikeres megrendezését jelentősen elősegítette az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA), az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB), az Universitas és Tiszaprogress egyetemi alapítványok pénzügyi támogatása. Külön köszönet illeti a KLTE Matematikai Intézetének munkatársait és a közel tízfőnyi hallgatói csoportot, akik a nem mindig könnyű ügyes-bajos dolgokat európai színvonalon intézték.

A következő évi (1994-es) tanácskozást a Milánói Egyetem rendezi Olaszországban.

Végül az olvasók tájékoztatására egyetlen példa arra, hogy mik is lehetnek azok a „függvényegyenletek”. Bizonyára sokan ismerik azt a tényt, hogy két pozitív szám (legyenek ezek x és y) szorzatának logaritmusá egyenlő az egyes számok logaritmusainak összegével, azaz $\log(xy) = \log x + \log y$. Az elméleti kérdés a következő: ha $f(x)$ egy ismeretlen függvénye az x pozitív számnak, akkor melyek azok az f függvények, amelyekre az $f(xy) = f(x) + f(y)$

„függvényegyenlet” teljesül minden x, y pozitív számra. Ez a klasszikus Cauchy-féle függvényegyenletek egyike (A. L. Cauchy a 19. század igen jelentős francia matematikusa volt), és a válasz is meglepő: léteznek a logaritmustól különböző megoldások is, és ezek leírhatók. Manapság is jellemző a témára, hogy az előforduló, sokszor igen bonyolult függvényegyenletek általában valamilyen más területen

fontosak, így például az absztrakt terekben és struktúrákban, geometriában, valószínűség-számításban, információelméletben, közgazdaságtudományban, szociológiában és így tovább. Ezért alkalmazási területei rendkívül kiterjedtek.

Daróczy Zoltán

Ausztria-Könyvtár Debrecenben

Az újonnan megnyílt Ausztria-Könyvtárról beszélgetve egyik kollégámnak a kutyatulajdonosok közismert mondása jutott az eszébe: „Kutya nélkül lehet élni, de nem érdemes”. Mutatis mutandis: osztrák irodalom nélkül lehet élni, de nem érdemes. A profánnak tűnő hasonlat egy csöppet sem túlzó, az osztrák irodalom a 20. században nemcsak saját korábbi korszakait múlta felül, hanem a legtöbb német irodalomkritikus szerint is jelentősebb teljesítményeket mutat fel, mint bármelyik az összes többi német nyelvterületen — és aligha csak ott. Ennek alátámasztására elegendő néhány olyan név említése, mint Rainer Maria Rilke, Georg Trakl, Hugo von Hofmannsthal, Franz Kafka, Hermann Broch, Elias Canetti, Ödön von Horváth, Robert Musil, Joseph Roth, H.C. Artmann, Ernst Jandl, Ilse Aichinger, Ingeborg Bachmann, Thomas Bernhard, Peter Handke, Barbara Frischmuth, Christoph Ransmayr. A 20. századi osztrák irodalom csodája jelentőségében és páratlanságában talán csak a 19. századi orosz irodaloméhoz mérhető.

Egy olyan könyvtár létrejötte, melyben egy ilyen, nemcsak irodalmi, hanem egyéb szellemi produktumaiban is jelentős kultúra reprezentánsai kapnak helyet, önmagában is fontos esemény. Az Ausztria-Könyvtár Debrecenben azonban többet képvisel, s a jövőben még többet képviselhet önmagánál: olyan kultúrintézeté nőheti ki magát, amely az osztrák–magyar

kapcsolatok, de egyáltalán, az osztrák kultúra és a német nyelv közvetítésével az egész középkelet-európai régió egyik kulturális központja lehet. A debreceni Ausztria-Könyvtárnak máris vannak „testvérei” Magyarországon — Szegeden, Pécsen és Szombathelyen —, Csehországban, Szlovákiában, az egykori Jugoszlávia utódállamaiban, Lengyelországban, Romániában, Bulgáriában, Ukrajnában, Oroszországban és Olaszországban és még lesznek is. Az új könyvtár egy harminchárom fiáléra tervezett hálózat része, melynek 1995-ig kell kiépülnie. Az Ausztria-Könyvtárak kelet-európai hálózatának kiépítése az osztrák kormány „külgügyi” kulturális programjának súlypontozott része. Az 1989-es fordulat óta nem áll semmiféle politikai vagy adminisztratív akadály Ausztria útjában, hogy kulturális és tudományos kapcsolatokat kelet-európai szomszédaival elmélyítse és intenzívebbé tegye. Az osztrák kormány komoly pénzügyi befektetésekre is hajlandó, hiszen az osztrák kultúra és tudomány jelenléte a tét, még hozzá abban a térségben, amely 1918-ig a Habsburg-birodalom része volt, s amelyben Ausztria még a két világháború közötti években is érvényesítette szellemi befolyását. Lehet, hogy a birodalom iránti nosztalgianak is szerepe van abban, hogy a könyvtárak telepítése nagy részt az egykori Osztrák–Magyar Monarchia területén történt: Krakkó, Brno, Maribor (Marburg), Poznan, Pozsony, Temesvár, Liberec